

IRGR Sadovo tarafından sunulan alternatif ürünler

Автор(и): гл. ас. д-р Иван Алексиев, от ИРГР в Садово

Дата: 23.08.2023 Брой: 8/2023

Yerli tarımın başlıca sorunlarından biri, çiftçilerimizin bel bağladığı ürün çeşidinin az olmasıdır. İstatistik yapılsa, muhtemelen tarlalarımızın büyük bölümünde buğday, ayçiçeği ve mısırın nöbetleşe ekildiği tespit edilir. Bunların güvenli pazarı olan ve yüksek olmasa da iyi kâr getiren ürünler olduğu doğrudur. Peki bu durum genel üretimimizi ve en önemlisi toprak verimliliğinin korunmasını nasıl etkiliyor? Buradaki cevaplar oldukça endişe verici ve olumlu değil. İşlenmemiş halde tarımsal ürün ihraç eden bir ülke haline geldiğimiz tespit edilmiştir. Ağırlıklı olarak bahsi geçen ürünleri düşük kâr marjıyla tahıl olarak ihraç ediyoruz ve bu durum genel olarak ekonomimizin kaybetmesine neden oluyor. Öte yandan, bunlar son derece yoğun tarım gerektiren, toprak verimliliğinin azalmasına katkıda bulunan birçok pestisitle yetiştirilen ürünlerdir. Örneğin, yüksek gübre dozları

nedeniyle, kısa süre öncesine kadar böyle bir sorunun olmadığı geleneksel tarım bölgelerinde bile, asitli topraklarda hangi çeşitlerin veya ürünlerin yetiştirilebileceği giderek daha fazla soruluyor. Bu bağlamda küresel iklim ısınmasını da eklemeliyiz; bu da değişen koşullar altında hangi ürünleri yetiştirebileceğimiz konusunda bizim için bir dizi soruyu gündeme getiriyor. Genel olarak, tarım üreticilerimizden giderek daha fazlası hangi yeni ürünleri yetiştireceklerini düşünüyor. Bu, son yıllarda Dobruca'da nohut, susam, soya, lavanta ve diğerlerinin görülmesinin, bazen başarılı bazen pek değil, nedenlerinden biriydi.

Sadovo'daki Bitki Genetik Kaynakları Enstitüsü'nde tüm tarla bitkileriyle çalışmalar yürütülmektedir. Ulusal tohum gen bankası burada bulunuyor ve 600'den fazla bitki türüne ait 70.000'den fazla aksesyon muhafaza ediliyor; bu da bizi çok sayıda daha az popüler ürünle tanışık olmaya zorluyor. Çiftçilerimize hangi alternatif ürünleri önerebiliriz?

Tahıllarda işler belki de en iyi bilinenlerdir. Buğday, mısır, arpa, pirinç – bunlar tarlalarımızda uzun süredir bulunan ürünlerdir. Sadece, iddiasız gereksinimleri ve çok yüksek kışa dayanıklılığı olan, yarı dağlık ve dağlık koşullarda ve ovalardaki çok fakir topraklarda yetiştirilebilen bir ürün olan çavdarın da buraya dahil olduğunu hatırlatmak isteriz. Burada çeşit çeşitliliği yoktur ve Ulusal Çeşit Listesi'ndeki tek çeşit Sadovo çeşidi Milenyum'dur.

Triticale

Tritikale, tam olarak değerlendirilmeyen bir diğer tahıl ürünüdür. Çavdar ve buğday arasında yapay olarak oluşturulmuş bir melezdir. Buğdayın zayıf sonuç verdiği topraklar için uygundur. Yemlik tahıl olarak çok iyi besin değerine sahiptir, bezelye ile yeşil kullanım için kış karışımlarına uygundur ve biyoetanol üretimi için uygun, yüksek biyokütleli çeşitleri vardır.

yulaf

Bir diğer biraz unutulmuş ürün ise yulaftır. Burada, IPGR Sadovo'da, farklı kullanım yönleri olan çok çeşitli çeşitler sunuyoruz. Mina çeşidi, yazlık, kabuksuz (çıplak taneli) bir yulaf çeşididir. Bu özellik, başlıca insanlar için diyetetik bir gıda olarak çok iyi sonuçlarla kullanılmasını öngörür ve son yıllarda çıplak tanenin güvercin yetiştiricileri için de çok iyi sonuçlar verdiğini fark ettik. Kaloyan çeşidi, kışlık kabuklu bir yulaf çeşididir; mükemmel yemlik tahıl olarak, yeşil yem için kullanıma uygundur ve organik tarım için son derece uygundur. IPGR Marina çeşidi, ilk Bulgar kışlık kabuksuz yulaf çeşididir. Bahsedilen çeşitlerin avantajlarını birleştirir. Sonbaharda ekilebilir, bu da ilkbahar kuraklığı durumunda büyük avantajlar sağlar ve mükemmel besinsel göstergelere sahiptir. Potansiyeli olan ancak ülkemizde az yayılmış iki kuraklığa dayanıklı geç ilkbahar tahıl ürünü ve yeni bir imajla geri dönen kadim bir ürün olan siyez buğdayı üzerinde biraz daha ayrıntılı duracağız.

darı

Darı

Bu, topraklarımızda kadim zamanlardan beri bilinen bir üründür, ancak geleneksel olarak alanını önemli ölçüde artırdığı yıllar sadece kış koşullarının elverişsiz olduğu ve önceden ekilmiş ürünlerin zarar gördüğü yıllardır. En yaygın olarak Asya ve Afrika'da dağılım gösterir. Başlıca kullanımı kanatlı ve domuz yetiştiriciliğinde yem olarak kullanılmasıdır. Bu ürünün tanesi, ötücü kuşlar için de sevilen bir besindir. Boyu ve çok iyi yapraklılığı ile öne çıkan, yeşil yem için tam bitki hasadı açısından ilgi çeken çeşitler vardır. Besin değeri açısından darının yeşil kütlesinin, fiğ-yulaf karışımınıninkine eşdeğer olduğu bilinmelidir. Hatta çiçeklenme-sütumsu olum döneminde biçilen darı kuru otu için veriler daha da iyidir; bu veriler, mohar darısından elde edilen kuru ottan daha değerli olduğunu göstermektedir. Ayrıca darının, bitkilerin üst kısmı hala yeşilken hasat edildiğini ve bu nedenle bu ürünün samanının orta çayır kuru otu niteliklerine sahip olduğunu not edebiliriz. İnsan gıdası olarak hala Rusya ve Afrika'da kullanılmaktadır ve tanesindeki olağanüstü besin çeşitliliği ve glüten eksikliği sayesinde modern diyetlerin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Darı, geç ilkbahar, sıcaklığı seven bir üründür ve ekim için toprağın yaklaşık 13-14⁰C'de kararlı bir şekilde ısınmasını gerektirir. Ekim zamanını belirlerken dikkate alınması gereken bir diğer şey ise, çıkıştan sonra don olmaması gerektiğidir, çünkü don genç bitkileri yok edecektir. Güney Bulgaristan için bu, Nisan sonu, Kuzey Bulgaristan için ise Mayıs başıdır. Darı, sulanmayan arazide ikinci ürün olarak ekime uygun kabul edilir.

Sadovo'daki araştırmalar, pratikte, nispeten haklı bir riskle, 1-15 Haziran döneminde ekim yapılabileceğini önerebileceğimizi göstermektedir. Ekim düz bir yüzeyde, tercihen "yonca" mibzeri ile, yaklaşık 3–3.5 kg/da tohumluk normunda, 3–5 cm derinlikte ve sonrasında merdane çekilerek yapılır. Geniş yapraklı yabancı otların kontrolü için, darının kardeşlenme aşamasında 2,4-D bazlı herbisitler önerilir. Bitkilerin yaz gelişimi nedeniyle hastalık kontrolü yapılmaz. Bu, genellikle 2 aydan daha kısa olan son derece kısa vejetasyon dönemine sahip bir üründür. Kolza gibi küçük taneli ürünler için ayarlanmış bir biçerdöver ile hasat edilir. Darı için 200 ila 300 kg/da tane verimi iyi, 400 kg/da üzeri ve yeşil yem için 3–4 ton yeşil kütle verimi mükemmel kabul edilir. Tahıllar arasında en düşük maliyet fiyatına sahiptir, olağanüstü kuraklık toleransına sahiptir, çok kısa bir vejetasyon dönemi vardır ve ikinci ürün olarak ekilebilir.

sorgum

Sorgum

Bulgaristan için sorgum nispeten yeni bir üründür. Tür içi çeşitliliği çok büyüktür, bu nedenle birçok yazar sınıflandırmasını kullanım yönüne göre gruplandırır. Örneğin, ülkemizde tane sorgumu, şeker sorgumu, süpürge sorgumu ve Sudan otu olarak ayrılır. Topraklarımızda ilk görülen, bugün bile küçük alanlarda ve çoğunlukla sebze bahçelerinde şerit (rüzgar siperi) bitkisi olarak yetiştirilen süpürge sorgumu olmuştur. Daha sonra, şeker sorgumu ve Sudan otu yeşil yem konveyörüne dahil edilmiştir. İlki, sapında daha yüksek miktarda şeker biriktirme yeteneğine sahiptir; bu da yüksek yeşil kütle verimiyle birleşince onu silaj için mükemmel kılar. Sudan

otu daha ince, güçlü kardeşlenen bir sapa ve daha narin yapraklara sahiptir; bu da yüksek kaliteli kuru ot hazırlanmasını sağlar. Tane sorgumu hem dünyada hem de ülkemizde en geniş dağılıma sahiptir. ABD'nin güney eyaletlerinde hatta "sorgum kuşağı" oluşmuştur ve Avrupa'da bu ürünün üretimini artırmak için yüksek verimli hibritler oluşturan şirketler vardır.

Sorgumun ana avantajı kuraklık toleransıdır. Tesadüf değil, "bitki dünyasının devesi" olarak bilinir. Kök sistemi son derece güçlüdür. 2.4–2.6 m derinliğe ve yanlara doğru 90–120 cm'ye kadar nüfuz eder. Ayrıca kök-sap oranının mısırdakinden iki kat daha fazla olduğu da bilinmelidir. Çok yüksek bir emme kapasitesine sahiptir ve topraktan higroskopik seviyeye yakın suyu kullanabilir. Sapı mısırındakinden daha incedir, ancak ısıyı yansıtma yeteneğine sahip mumsu bir kaplama ile kaplıdır. Yapraklar da mumsu bir kaplama ile kaplıdır ve almalı ve karşılıklı olarak dizilmiştir. Sorgum mısırdan daha fazla yaprak kütlesi oluşturur ve yapraklar suyu mısırdan çok daha ekonomik kullanır. Bunun nedeni stomaların daha kısa olması, aynı zamanda birim alandaki sayılarının %50 daha fazla olmasıdır.